

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДСТАВ ЗАЛИШЕННЯ КАСАЦІЙНОЇ СКАРГИ БЕЗ РУХУ ТА ПОВЕРНЕННЯ КАСАЦІЙНОЇ СКАРГИ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Майка Максим Борисович

адвокат, кандидат юридичних наук,

викладач кафедри права

Юридичного факультету Галицького коледжу

ім.В.Чорновола

Вступ. Згідно п.8 ч.2 ст.129 Конституції України однією із основних засад судочинства в Україні є забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у визначених законом випадках [4]. Суд касаційної інстанції, в більшості спорів, є останнім національним інструментом захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних прав та інтересів особи, що детермінує особливий правовий зміст процедури касаційного перегляду судового рішення у справі.

Залишення касаційної скарги без руху та повернення касаційної скарги в порядку ст.292 ГПК України є процесуальними рішеннями суду касаційної інстанції за результатами виявлення дефектів форми, змісту, строків подання касаційної скарги, тому визначення підстав застосування норм зазначених правових інститутів господарського процесуального права та аналіз проблем правового регулювання правовідносин у сфері касаційного оскарження судових рішень не втрачає актуальності.

Мета (ціль) роботи. На основі викладеного формуємо мету (ціль) дослідження: здійснення теоретико-правової характеристики застосування норм інститутів залишення касаційної скарги без руху та повернення касаційної скарги в господарському судочинстві України, узагальнення проблем нормативно-правового регулювання правовідносин на стадії перевірки касаційної скарги вимогам ГПК України та прийняття касаційної скарги до розгляду, формулювання пропозиції щодо внесення законодавчих змін.

Матеріали та методи дослідження. При проведенні досліджень використано доктринальні правові джерела (наукові роботи та дисертаційні дослідження науковців сучасності: Біда К.М. [1], Степанов С.В. [5], Фурса С.Я.,

Гусаров К.В.), матеріали судової практики. Автором використано наступні методи: діалектичний, герменевтичний, аналізу та синтезу, дедукції, системного аналізу, правових аксіом, формально-догматичний.

Результати та обговорення. Однією із проблем правового регулювання інституту залишення касаційної скарги без руху та повернення касаційної скарги в господарському судочинстві України, на думку автора, є суперечливий виклад окремих законодавчих підстав для процесуальних дій суду у разі надходження касаційної скарги з дефектами форми, змісту чи строків подання визначених ГПК України, що створює передумови для неоднакового застосування норм права у подібних правовідносинах. Згідно ч.2 ст.292 ГПК України, у разі, якщо касаційна скарга оформлена з порушенням встановлених вимог щодо форми та змісту або із пропуском строку на касаційне оскарження, така касаційна скарга залишається без руху, про що суддею постановляється відповідна ухвала. Водночас, ч.4 ст.292 ГПК України визначає підстави повернення касаційної скарги, серед яких: порушення вимог щодо суб'єкта та способу подання касаційної скарги (п.1,2 ч.4 ст.292 ГПК України), відкликання касаційної скарги (п.3 ч.4 ст.292 ГПК України), відсутність у касаційній скарзі мотивування підстав для оскарження судового рішення (п.4 ч.4 ст.292 ГПК України). Аналіз практики Верховного Суду у сфері застосування норм вказаних правових інститутів судом касаційної інстанції, вказує на неоднакове застосування положень ч.2 та ч.4 ст.292 ГПК України у подібних правовідносинах. Зокрема, Ухвалою Верховного Суду від 10 квітня 2020 року по справі №910/13720/19 касаційну скаргу суб'єкта господарювання залишено без руху у зв'язку з необхідністю додати документи, що підтверджують повноваження особи, яка підписала касаційну скаргу та надано строк на усунення недоліків [7], в той час як Ухвалою Верховного Суду від 30 квітня 2020 року по справі №910/5755/19 касаційну скаргу суб'єкта господарювання із аналогічними недоліками повернуто скаржнику [9]. Неоднакове застосування норм процесуального права у подібних правовідносинах не сприяє реалізації принципу правової визначеності та несе суттєвий вплив на правові наслідки реалізації права на звернення до касаційного суду. Адже у першому випадку

суб'єкт господарювання не позбавлений можливості усунути недоліки касаційної скарги та реалізувати право на касаційний перегляд судового рішення, а в другому випадку – реалізація такого права суб'єктом господарювання буде суттєво ускладнена, оскільки ухвала про повернення касаційної скарги не є підставою для переривання, продовження чи поновлення строку на касаційне оскарження. Таким чином, виникає необхідність деталізації правових наслідків підписання касаційної скарги неуповноваженою особою. На думку автора, з метою забезпечення ефективного захисту прав та інтересів особи, яка звернулась до господарського суду, доцільним є внесення змін до ч.4 ст.292 ГПК України, якими визначити, що подання касаційної скарги особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписана, підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено – є підставами для залишення касаційної скарги без руху, а не повернення касаційної скарги.

Подібна ситуація виникає із правозастосуванням п.4 ч.4 ст.292 ГПК України на стадії відкриття касаційного провадження, а саме – викладення у касаційній скарзі підстав для касаційного оскарження. Новелою ГПК України в редакції Закону України №460-IX від 15 січня 2020 року стало встановлення у ч.2 ст.287 ГПК України додаткових «касаційних фільтрів», серед яких необхідність зазначення у касаційній скарзі відомостей щодо необхідності відступу від правових висновків Верховного Суду, незастосування судом апеляційної інстанції зазначених висновків або ж відсутність правового висновку Верховного Суду у правовідносинах, які є предметом судового розгляду. Ухвалою Верховного Суду від 1 квітня 2020 року по справі № 904/3817/19 касаційну скаргу суб'єкта господарювання повернуто у зв'язку із відсутністю в касаційній скарзі викладу підстав для касаційного оскарження передбачених ч.2 ст.287 ГПК України [6], проте Ухвалою Верховного Суду від 20 липня 2020 року по справі №910/11305/18 касаційну скаргу із аналогічними недоліками залишено без руху та надано скаржнику строк для усунення недоліків, а саме зазначення підстав для касаційного оскарження передбачених ч.2 ст.287 ГПК України [8]. З огляду на наведене, з метою забезпечення єдності

судової практики, виникає необхідність конкретизації підстав повернення касаційної скарги в порядку п.4 ч.4 ст.292 ГПК України. На нашу думку, доцільним є внесення змін до ст.292 ГПК України, якими визначити, що відсутність у тексті касаційної скарги конкретних підстав для касаційного оскарження передбачених ч.2 ст.287 ГПК України є підставою для залишення касаційної скарги без руху, а не повернення касаційної скарги.

Згідно ч.5 ст.292 ГПК України питання про залишення касаційної скарги без руху суддя-доповідач вирішує протягом двадцяти днів з дня надходження касаційної скарги, а питання про повернення касаційної скарги суд касаційної інстанції вирішує протягом двадцяти днів з дня надходження касаційної скарги або з дня закінчення строку на усунення недоліків. Разом з тим, буквальне тлумачення ст.292 ГПК України та правова конструкція норми зазначеної статті вказує на необхідність системного підходу при вирішенні питання про залишення касаційної скарги без руху чи повернення касаційної скарги, оскільки зазначені правові інститути є взаємопов'язаними між собою. З огляду на наведене, пропонуємо нормами ч.5 ст.292 ГПК України визначити, що питання про залишення касаційної скарги без руху чи повернення касаційної скарги вирішує колегія суддів суду касаційної інстанції протягом десяти днів з дня надходження касаційної скарги; у випадку, якщо надавався строк для усунення недоліків касаційної скарги – протягом десяти днів з дня закінчення строку на усунення недоліків.

За результати проведеного дослідження формуємо наступні **висновки**:

1. Проблемою правового регулювання інституту залишення касаційної скарги без руху та повернення касаційної скарги в господарському судочинстві України, на думку автора, є суперечливий виклад окремих законодавчих підстав для процесуальних дій суду у разі надходження касаційної скарги з дефектами форми, змісту чи строків подання визначених ГПК України, що створює передумови для неоднакового застосування норм права у подібних правовідносинах.

2. З метою оптимізації механізму правового регулювання процедури перегляду судових рішень у господарському судочинстві касаційною

інстанцією, пропонуємо доповнити положення чинного законодавства правовими нормами, якими:

- у диспозиції ч.3 ст.292 ГПК України визначити, що відсутність у тексті касаційної скарги конкретних підстав для касаційного оскарження передбачених ч.2 ст.287 ГПК України є підставою для залишення касаційної скарги без руху, а не повернення касаційної скарги;

- диспозицією ч.5 ст.292 ГПК України встановити, що питання про залишення касаційної скарги без руху чи повернення касаційної скарги вирішує колегія суддів суду касаційної інстанції протягом десяти днів з дня надходження касаційної скарги; у випадку, якщо надавався строк для усунення недоліків касаційної скарги – протягом десяти днів з дня закінчення строку на усунення недоліків;

- конкретизувати у диспозиції ч.4 ст.292 ГПК України, що подання касаційної скарги особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписана, підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено є підставами для залишення касаційної скарги без руху, а не повернення касаційної скарги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біда К.М. Касаційне провадження в господарському судочинстві України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.04. К., 2005. 201 с. 253
2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991 року зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 06.08.2020).
3. Закон України №460-IX «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ» від 15 січня 2020 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 06.08.2020).
4. Конституція України від 28 червня 1996 року зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 06.08.2020).
5. Степанов С.В. Перегляд судових рішень господарських судів за нововиявленими обставинами : дис... канд. юрид. наук: 12.00.04. Д., 2011. 204 с.
6. Ухвала Верховного Суду від 1 квітня 2020 року по справі № 904/3817/19 . URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 06.08.2020).
7. Ухвала Верховного Суду від 10 квітня 2020 року по справі №910/13720/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 06.08.2020).
8. Ухвала Верховного Суду від 20 липня 2020 року по справі №910/11305/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 06.08.2020).
9. Ухвала Верховного Суду від 30 квітня 2020 року по справі №910/5755/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 06.08.2020)